

ЕВОЛЮЦІЯ КОНЦЕПЦІЙ УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Виконано аналіз еволюційних змін управління знаннями. Визначені основні концепції в управлінні знаннями та сучасні підходи до формування інформаційних систем управління знаннями.

Ключові слова: управління знаннями, база даних, база знань, знання, інформація, інформаційні системи управління знаннями.

Abstract

An analysis of evolutionary changes in knowledge management was performed. The main concepts in knowledge management and modern approaches to the formation of knowledge management information systems are defined.

Keywords: knowledge management, database, knowledge base, knowledge, information; knowledge management information systems.

Вступ

Еволюція зміни концепцій управління знаннями здійснюється під впливом багатьох факторів. Серед них – потреби користувачів, носіїв знань в збереженні, розповсюдженні, структуруванні; потреби організацій, особливо бізнес-структур – в збереженні знань для користування не тільки носіями, а і організацією, зменшення ризиків втрат знань; запровадження інформаційних технологій за допомогою спеціальних інформаційних систем. Управління знаннями сьогодні набуло достатньо високого рівня популярності завдяки запровадженню на підприємствах та для особистого користування спеціальних програмних застосунків, які дозволяють автоматизувати процеси структуризації та використання знань [1]. Якщо до двадцятого сторіччя ми могли фіксувати знання тільки за допомогою паперових носіїв і головними носіями практичних та динамічних знань були люди, то сьогодні можна говорити про бази знань, штучний інтелект. Але люди залишаються основними носіями креативних та унікальних знань, які швидко змінюються.

Аналіз еволюційних змін в концепціях управління знаннями дозволяє визначити тенденції в цій галузі науки та вплив розвитку інформаційних технологій на методології управління знаннями.

Мета дослідження – визначення основних віх та особливостей розвитку концепцій управління знаннями для формування методології створення інформаційної системи збереження та управління знаннями.

Основна частина

Серед наукових праць, які присвячені управлінню знаннями більша частина відноситься до менеджменту та економіки. Першими концепціями управління знаннями можна вважати концепції Сковороди, Платона та Попера щодо розуміння трьох світів, одним з яких є знання [2]. Більш практичні концепції з'явилися у 80-90-роки двадцятого сторіччя і пов'язані з удосконаленнями виробництва та управління. Відомий вчений Пітер Друкер один з перших запропонував концепцію менеджерів знань та робітників знань і обґрунтував необхідність управління знаннями. Томас Стюарт та Джоан Уаклі дослідили та виявили основні проблеми управління знаннями в організаціях [3-4]. Японська модель управління знаннями побудована на широкій відкритій соціалізації, використання внутрішніх стандартів та шаблонів, які дозволяють використовувати знання групою працівників. Модель Skandia Navigator передбачає розвиток людського, інноваційного, структурного та клієнтського капіталу, який є основою управління знаннями [5]. Всі ці моделі були запропоновані та частково запроваджені в різних країнах та організаціях, але не мають відповідних чітких механізмів для управління. Подальший розвиток концепцій показав, що найбільш продуктивними є методології, які використовують методи вимірювання рівня та відповідності знань, матриці охоплення знань, потреб в знаннях, їх структурування та розвиток. Так, Ю. Вовк запропонував концепцію, що використовує технології управління інформацією та знаннями на

основі документів, інформаційного та програмного забезпечення, корпоративної культури та інфраструктури бізнес-процесів [6]. Така методологія дозволяє скористатись концепціями інших науковців та технологіями для створення порталу знань.

В таблиці 1 представлені основні моделі управління знаннями та їх ключові особливості для формування інформаційної системи УЗ.

Таблиця 1 – Моделі управління знаннями та їх особливості для створення інформаційної системи

Моделі	Особливості для впровадження в інформаційних системах
Чотирифазна модель управління знаннями SECI або «Спіраль знань»	Соціальна спільнота, формалізація знань, структуризація та позиціонування знань, досвід використання знань
Модель Г. Хедлунда	Типи, форми та рівні знань. Доступ до знань.
Модель К. Вііга	Дані-інформація-знання-технологія-бізнес-процеси-управління
Модель «інтелектуального капіталу» Л. Едвінсона	Носії знань – розробники, виробники, клієнти, менеджери. Структуровані та формалізовані знання повинні бути збережені.
Модель екології управління знанням Д. Сноудена	Активи знань, Знання щодо культури та підтримки організації. Знання для прийняття рішення
Модель управління знаннями П. Сенге	Навчання та готовність до змін. Збереження інтелектуальних активів. Корпоративне бачення. Систематизація знань та мислення. Групова стратегія.
Концепція Слівотскі-Моррісона	Знання з фокусом на продукт та клієнта. Розвиток продуктів, послуг та розвиток знань
Модель У. Букович і Р. Вільямс	Тактичні та стратегічні напрями розвитку знань організації для реалізації операційної діяльності та розвитку інтелектуального капіталу

Виконаний короткий аналіз дозволяє зробити висновок щодо необхідності розуміння різниці між даними, інформацією, знаннями та визначенням потреби в різних інструментах для збереження та використання знань. Одним з головних напрямів розвитку порталів знань є використання знань клієнтів та збереження знань в активній формі для зменшення ризиків втрат при звільненні фахівців високого рівня кваліфікації як головних носіїв динамічних та продуктивних знань. Еволюція концепцій управління знаннями свідчить про те, що кожна з концепцій містить спільні риси та підходи, але має свої особливості. Знання можуть мати виробничий, організаційний, інноваційний, управлінський напрям, бути сформовані як множинна модель за прикладом управління людськими ресурсами [7].

Висновки

З концепцій, які були розглянуті, були виділені такі – Спіраль знань – як структурна загальна модель; Модель Вііга як модель зв'язку з технологіями та моделі Ю. Вовка, модель Сенге – як організації, що постійно навчається. В планах подальших досліджень – визначення революційних віх в розвитку концепцій управління знаннями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Лешко В. Управління знаннями. Коротко про головне (Knowledge management). Київ, 2016. 25 с.
Риймак В. Управління знаннями: підручник. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2019. 240 с.

овк Ю. Процес управління знаннями підприємства та його особливості. Науковий вісник НЛТУ України . 2013. № 23 (17) С.

Войтко В., Коваленко О., Роботко Д.. Множинна модель автоматизації процесів управління кадровими ресурсами. Електронні інформаційні ресурси: створення, використання, доступ : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної Інтернет конференції, 28-29 листопада 2022 р. Суми/Вінниця : НІКО/ВНТУ, 2022. – С. 38-44.

Роботко Денис Олександрович, здобувач вищої освіти третього рівня (phd), гр. 121-23а, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-

Коваленко Олена Олексіївна, к.т.н., доцент, доцент кафедри програмного забезпечення, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, ok@vntu.edu.ua.

Robotko Denys, Postgraduate Student (third-level higher education (PhD), student of group 121-23a, Department of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: vuychak.eugene@gmail.com.

Kovalenko Olena, Candidate of Technical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Software Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, ok@vntu.edu.ua.